

PROGRAM TRANSFORMAČNÍ SPOLUPRÁCE

Tato příloha doplňuje Koncepti podpory lidských práv a transformační spolupráce. Popisuje základní pravidla Programu transformační spolupráce (zkráceně také program TRANS) a definuje způsoby, jakými mají být naplňovány cíle v této koncepci uvedené. Interní pracovní postupy v jednotlivých fázích řízení programu TRANS upravuje Metodická příručka Programu transformační spolupráce.

Program transformační spolupráce je od 1. srpna 2007 v gesci Odboru lidských práv a transformační politiky (LPTP).

1. Finanční zdroje

Objem finančních prostředků Programu transformační spolupráce je určen částkou vyčleněnou na tento účel zákonem o státním rozpočtu České republiky pro příslušný kalendářní rok. Prostředky na transformační spolupráci se rozpočtují v kapitole Ministerstva zahraničních věcí v rámci výdajů na zahraniční rozvojovou spolupráci, které každoročně schvaluje vláda České republiky. Za nakládání s těmito prostředky zodpovídá odbor LPTP.

2. Tematické priority

V souladu s Konceptí podpory lidských práv a transformační spolupráce se Program transformační spolupráce zaměřuje na následující tematické priority: (1) podpora občanské společnosti, včetně obránců lidských práv; (2) podpora svobody projevu a přístupu k informacím, včetně svobody médií; (3) podpora rovné a co nejširší politické a veřejné participace; (4) podpora budování institucí právního státu; (5) podpora rovnosti a nediskriminace a (6) podpora lidských práv v tématech spojených se zaměstnaností a životním prostředím. Jednotlivá témata jsou podrobněji popsána v Koncepti podpory lidských práv a transformační spolupráce.

3. Teritoriální priority

Program transformační spolupráce se soustředí na země procházející procesem transformace a na země s nedemokratickými režimy, v nichž je ve společnosti patrné úsilí o demokratizaci poměrů a zlepšení situace v oblasti lidských práv. Prioritními cílovými zeměmi Programu transformační spolupráce jsou: Barma/Myanmar, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Gruzie, Kuba, Kosovo, Moldavsko, Srbsko a Ukrajina.

Teritoriální priority se promítají do způsobu distribuce prostředků programu TRANS. Na aktivity realizované v prioritních zemích je vyčleněno vždy alespoň 85% prostředků, kterými program v daném rozpočtovém roce disponuje. Zbývající část rozpočtu může být využita na aktivity v zemích, které naplňují výše uvedená kritéria, nebyly však z různých důvodů vybrány za teritoria přednostního zájmu. Je tak garantováno jak dlouhodobé

a systematické působení v prioritních teritoriích, umožňující dosahování udržitelných výsledků, tak možnost flexibilně reagovat na vývoj a zájmy České republiky v zemích dalších.

Zahájení jakékoli formy transformační spolupráce v prioritních i neprioritních zemích je podmíněno zřetelně formulovaným zájmem relevantních a důvěryhodných partnerů o tento typ spolupráce.

4. Metody

Podstatou programu TRANS je podpora neinvestičních (tzv. soft) projektů spočívajících ve sdílení a přenášení zkušeností českých realizátorů. Tomu odpovídají metody, které jsou pro dosahování vytčených cílů ve stanovených oblastech využívány. Nejčastěji se jedná o předávání informací, zkušeností a příkladů dobré praxe, organizaci participativních školení, prakticky zaměřených seminářů, tréninků, stáží či sekundmentů českých expertů v cílových zemích, pořádání studijních cest a stáží v České republice pro zahraniční účastníky projektů.

Zvláštní metodou je poskytování tzv. mikrograntů, zejména malým a začínajícím nevládním neziskovým organizacím (tzv. grassroots). Mikrogranty doplňují poskytovaná školení a umožňují poznatky efektivně ověřit v praxi s pomocí konzultantských služeb realizátora projektu TRANS. V případě obránců lidských práv či v případě nezávislých médií je přípustná i přímá finanční či materiální podpora. Formou přímé podpory je v rozpočtovém roce možné rozdělit vždy maximálně 10 % prostředků.

5. Nástroje

K naplňování cílů programu TRANS využívá LPTP následující nástroje:

5.1. Poskytování dotací ze státního rozpočtu

5.1.1. Dotační výběrové řízení

Dotace nestátním neziskovým organizacím¹ jsou poskytovány na základě každoročně vyhlašovaného dotačního výběrového řízení. V něm jsou předloženy žádosti o poskytnutí dotace, resp. návrhy projektů v prioritních cílových zemích posouzeny gesčním odborem LPTP a příslušnými zastupitelskými úřady a teritoriálními odbory MZV. O tom, které projekty budou podpořeny, rozhoduje výběrová komise za účasti externích odborníků. Tímto způsobem je rozdělována převážná většina (min. 85 %) rozpočtovaných prostředků. Výsledky dotačního řízení jsou zveřejňovány vždy před koncem kalendářního roku, který předchází roku, v němž mají být projekty realizovány. Přidělení dotace je formálně stvrzeno vydáním Rozhodnutí o poskytnutí dotace, v němž jsou upřesněny veškeré náležitosti jejího použití a vyúčtování.

Transformační projekty je možné rozdělit dle jejich délky trvání na dvě základní kategorie:

- **Roční projekty** – jedná se o projekty, jejichž doba realizace nepřesahuje 12 měsíců. Udělená dotace je tak uhrazena z prostředků vyčleněných na daný rozpočtový rok. Realizace

¹ Poskytování dotací ze státního rozpočtu nestátním neziskovým organizacím se řídí *Zásadami vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy*, schválenými usnesením vlády ČR č. 92 ze dne 1. února 2010 ve znění aktualizace ze dne 6. srpna 2014 č. 657.

ročních projektů je zahájena a ukončena v rámci jednoho roku. Minimální doba trvání projektu je stanovena na 9 měsíců.

- **Víceleté projekty** – jedná se o projekty, jejichž doba realizace standardně činí 18 - 36 měsíců, což dává realizátorovi možnost věnovat se komplexnějším problémům a dosáhnout viditelnějších výsledků. Podpora víceletých projektů sleduje záměr cíleně a koncepčně podporovat prioritní teritoria a témata a dosahovat dlouhodobě udržitelných výsledků. O době realizace projektu rozhoduje výběrová komise, o schválené délce projektu je příjemce informován spolu s výsledky výběrového řízení.

V případě schválení podpory víceletého projektu je nadále zachována praxe každoročního vydávání Rozhodnutí o poskytnutí dotace, nicméně příjemce dotace se již nezúčastňuje s tímto projektem dalšího výběrového řízení. Další dotace je mu přiznána na základě předložení roční zprávy o realizaci projektu. S realizátorem může rovněž být uzavřena smlouva o dlouhodobé spolupráci.

Na projekty schvalované v rámci dotačního výběrového řízení může LPTP poskytnout dotaci do výše 90 % jeho celkových nákladů, alespoň 10 % je realizátor povinen zajistit coby spolufinancování z jiných zdrojů. U víceletých projektů musí být toto pravidlo dodrženo v každém jednotlivém rozpočtovém roce. V odůvodněných případech hodných zvláštního zřetele může být dotace udělena až do výše 100 % celkových nákladů projektu. Odůvodněnými případy se rozumí např. reakce na náhle vzniklé krizové situace či naopak příležitosti v cílových zemích.

5.1.2. Spolufinancování projektů

Spolufinancování projektů podpořených jinými významnými dárci (tzv. kofinancování) je zvláštním postupem, jehož cílem je podporovat spolupráci s významnými dárci, jako např. EU, a zvyšovat šance českých organizací uspět s projekty v mezinárodní konkurenci. Kritériem poskytnutí spolufinancování z prostředků programu TRANS je soulad cílů projektu se zaměřením programu. V případě, že to rozpočet programu TRANS umožní, kofinancování do výše 30 % rozpočtu projektu je poskytnuto přímo, s ohledem na náročnost kritérií výběru příslušného donora. Jsou-li v daném kalendářním roce určeny na kofinancování finanční prostředky nad běžný rámec programu TRANS, smí být tyto prostředky čerpány pouze za účelem kofinancování.

5.1.3. Spolupráce se strategickými partnery

Program TRANS podporuje strategické partnery z řad nestátních neziskových organizací (NNO), sítí, platforem a zastřešujících organizací NNO. Může tak učinit za podmínky, že strategický partner naplňuje ve svých aktivitách priority politiky lidských práva a transformační spolupráce, je vybrán a doporučen výběrovou komisí za účasti expertních odborníků a má za sebou minimálně dvouletou spolupráci s MZV. Se strategickým partnerem je uzavřena smlouva o dlouhodobé spolupráci (maximálně na tři roky), na základě níž jsou mu každoročně vydávána Rozhodnutí o poskytnutí dotace. Druhá a další dotace jsou mu přiznány na základě předložení roční zprávy o realizaci projektu. Strategickému partnerovi může LPTP poskytnout dotaci do výše 90 % celkových nákladů předloženého projektu, alespoň 10 % je realizátor povinen zajistit coby kofinancování z jiných zdrojů.

5.2. Podpora prostřednictvím ZÚ

V rámci programu TRANS mohou být prostřednictvím zastupitelských úřadů podporovány aktivity vytípané buď příslušnými ZÚ anebo LPTP zpravidla na základě podnětu

vycházejícího z občanské společnosti. Může se jednat o lokální transformační projekt, nákup drobného materiálu za účelem podpory transformačního procesu či úhradu objednaných služeb.

5.3. Příkazní smlouvy

Některé drobné činnosti zadává k realizaci přímo LPTP jako příkazce na základě objednávky²; obvykle se jedná o jednorázové poskytnutí služby pověřeným externím subjektem (např. školení či zajištění pobytu v ČR pro obránce lidských práv v rámci Programu Shelter), zpracování studie, osvětovou lidskoprávní aktivitu či dodání materiálu.

6. Administrace

LPTP zodpovídá za kompletní administraci programu TRANS. Při správě veřejných prostředků jménem MZV uplatňuje postupy řídicí a veřejnoprávní kontroly. Kontrola průběhu projektu se řídí zákonem č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě, vyhláškou MF č. 416/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 320/2001 Sb., a zákonem č. 552/1991 Sb., o státní kontrole.

6.1. Kontrola a hodnocení

Stěžejní prvek v systému řízení transformační spolupráce představuje monitoring a evaluace projektů a aktivit. Monitoring spočívá v pravidelném sběru dat o průběhu projektu s cílem získávat informace o dosažených výstupech a o průběžné výši přidělených zdrojů. Projekty programu TRANS monitorují ve vzájemné koordinaci ZÚ ČR a LPTP MZV.

Podrobné instrukce týkající se průběžné i závěrečné kontroly realizace projektu a jeho vyúčtování, stejně tak jako postupy při schvalování obsahových a rozpočtových úprav projektů či pravidla pro archivaci dokumentů, jsou popsány v příloze každého Rozhodnutí o poskytnutí dotace.

Evaluace poskytuje systematické a objektivní posouzení úspěšnosti projektu, a to z hlediska jeho relevance, efektivity, dopadů a udržitelnosti. Toto komplexní vyhodnocení je základem pro přípravu nových programů, projektů a aktivit, resp. pro rozhodování o alokaci dalších finančních prostředků v určité zemi a sektoru. Prostřednictvím doporučení jak zlepšit budoucí působení napomáhají evaluace k neustálému zvyšování účinnosti programu TRANS jako celku.

LPTP bude v souladu s doporučeními proběhnuvší evaluace podporovat víceleté projekty, klást větší důraz na kvalitní analýzu potřeb cílových skupin a spolupráci s relevantními aktéry a ostatními dárci. Zvýšená pozornost bude věnována spolupráci s Českou rozvojovou agenturou a hledání synergií v rámci bilaterální zahraniční rozvojové spolupráce ve společných prioritních zemích. Pro zvyšování efektivity programu je klíčové budování kapacit realizátorů projektů transformační spolupráce.

² Poskytování podpory prostřednictvím uzavření příkazní smlouvy se řídí zákonem č. 137/2006 Sb. o veřejných zakázkách.